

HANS-GEORG GADAMER (1900-2002), IN MEMORIAM

Francesc PEREÑA

El 12 de març del 2002 moria a Heidelberg, a l'edat de 102 anys, el filòsof Hans-Georg Gadamer¹. La Societat Catalana de Filosofia va retre un senzill homenatge a la seva memòria en un acte celebrat el 18 de juny del mateix any. El que segueix, després d'una breu presentació i sinopsi biogràfica, és el text de les ponències llegides per membres de la Societat estudiosos de Gadamer en aquella ocasió.

Amb Gadamer desapareixia un del grans de la filosofia alemanya del segle passat, el veritable hereu de la venerable tradició de què formen part, entre d'altres, Dilthey, Natorp, Husserl i Heidegger. Però Gadamer, que va ser deixeble directe dels tres darrers, no pertany a aquesta tradició simplement com un membre més que la continua i la manté viva i que caldrà afegir a la llista. La seva filosofia es nodreix essencialment de la consciència d'aquesta pertinença, que és consciència de la mediació necessària de la comprensió del present i la comprensió del passat. Ara bé, com que la tradició a la qual Gadamer pertany transcendeix necessàriament els antecedents immediats o propers per remuntar-se fins als orígens en la filosofia grega, així ho fa necessàriament la comprensió d'aquesta tradició que Gadamer ens llega, que inclou no només interpretacions senyeres de la filosofia grega, sinó també, per exemple, de la filosofia clàssica alemanya del s. XIX.

1. Hans-Georg Gadamer va néixer l'any 1900 a Marburg. Fill d'un catedràtic de química farmacològica, va estudiar, primer a Breslau (1918) i després (des del 1919) a Marburg, germanística, història, història de l'art i filosofia. L'any 1922 es va doctorar amb Paul Natorp amb un treball intítulat *L'essència del plaer segons els diàlegs platònics*. Després d'una breu estada a Friburg de Brisgòvia amb Husserl i Heidegger, l'any 1923 va retornar a Marburg, on va estudiar filologia clàssica (1924-27) i es va habilitar amb l'escrit *L'ètica dialèctica de Plató* (1928). Després d'ensenyar a Kiel i Marburg, va obtenir una càtedra a Leipzig (1939). Va ensenyar a Frankfurt a. M. (1947-49) i l'any 1949 va substituir Karl Jaspers a la càtedra de Heidelberg, que va ocupar fins al 1968, en què va passar a la condició de professor emèrit. L'any 1960 va publicar el seu text fonamental, *Veritat i mètode. Fonaments d'una hermenèutica filosòfica*. Aquesta obra el va projectar a la fama mundial, no només en el camp de la filosofia, sinó també en els de les ciències humanes, l'estètica i la teoria literària, on ell mateix va fer importants aportacions. Gadamer, ja vell en edat però amb una excepcional vitalitat, va viatjar arreu del món i va mantenir ressonants polèmiques amb Habermas i Derrida. Va rebre innombrables premis, honors i distincions. L'homenatge multitudinari que se li va retre a Heidelberg quan va fer 100 anys (11 de febrer del 2000) va palesar fins a quin punt havia arribat la magnitud de la seva figura. Gadamer va morir a Heidelberg el 12 de març del 2002.

El present i el passat que hem de comprendre, però, no són només els de la filosofia i la història de la filosofia, sinó que abasten fins on arriba el fenomen del sentit, el correlat de la comprensió que defineix essencialment l'ésser humà. Per això, la mirada de Gadamer ens il·lumina els fenòmens de l'art, de la literatura, del fet moral i de l'acció, de la història, de la cultura en general.

Amb tot, si Gadamer és un dels grans de la filosofia, és perquè fa alguna cosa més que exercitar de manera eminent i exemplar en les seves interpretacions la condició hermenèutica de l'ésser humà. La seva hermenèutica filosòfica és una teoria que explica en què consisteix la comprensió i les condicions de possibilitat del seu exercici, i esclareix els elements bàsics que les defineixen: el mateix concepte de tradició i el de prejudici, els d'horitzó i fusió d'horitzons, els d'«història efectual» i «consciència de la història efectual», el sentit ontològic del llenguatge, el joc pregunta-resposta, el valor del diàleg, de l'amistat i de la tolerància en la recerca intersubjectiva, encara més, interpersonal, de la veritat.

Gadamer ens ensenya, entre d'altres coses, a parlar amb els que ja no hi són i, per tant, amb ell mateix. Però cal dir que el sentiment per la seva pèrdua s'accentua en aquells qui el van tractar per una raó ben concreta: hi ha pocs casos comparables de coherència entre l'obra i la persona. Tot el que caracteritza l'hermenèutica era experiència viscuda en el tracte amb ell, talment com si la teoria hermenèutica no fos altra cosa que la transposició escrita i generalitzadora de la praxi quotidiana de les seves classes i del seu mestratge, però també del que s'esdevenia en la conversa, en moments compartits que sempre eren moments de comprensió. Ara que ens ha deixat, seria bo continuar contant amb ell com un interlocutor viu en els nostres modestos banquets filosòfics.